Statistisk grammatikgranskning

Johnny Bigert
johnny@nada.kth.se

Traditionell grammatikgranskning

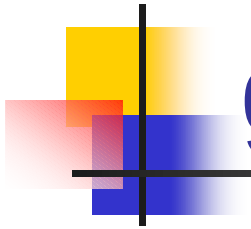

Hitta stavningsfel och grammatiska fel:

- Regler
- Lexikon

Traditionell grammatikgranskning

Fördelar:

- Säkert och beprövat
- Bra resultat på många feltyper

Exempel:

- Den lilla huset är gult.

Den	lilla	huset	är	gult.
det.utr	adj.utr/neu	subst.neu	vb	adj.utr

Traditionell grammatikgranskning

Problem:

- Regler innebär mycket manuellt arbete
- Vissa feltyper är svåra att beskriva med regler och lexikon

Exempel på svåra fel:

- Steve förstod, i motsatts till sina konkurrenter, att om…
- Att Compaq han före IBM med att lansera…
- Några år senare skev han sin första bok…

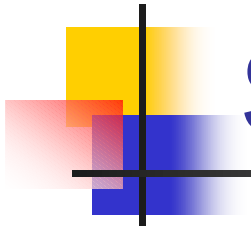

Statistiska metoder

Statistiska metoder:

- All information hämtas från korpus
- Mindre eller inget manuellt arbete
- Ofta jämförbar prestanda med regelbaserade metoder

Exempel: disambiguering av ordklasser

- Jag såg en en en dag.

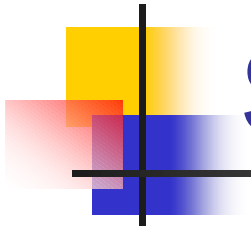

Språknorm

Statistisk information finns t.ex. i normalspråkskorpusar:

- Stora mängder text
- Innehåller implicit given information om språknormen

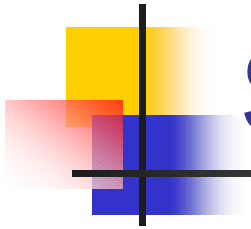

Språknorm

Observationer:

- Grammatiska fel bryter mot språknormen
- Grammatiska konstruktioner som inte observerats i korpus är förmodligen felaktiga

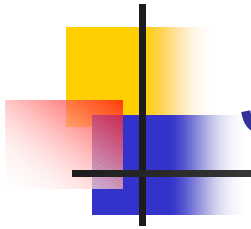

Jämför språknormen

Alltså:

- Jämför texten med den språknorm som ges av korpus!

Jämför språknormen

Grammatikgranskning:

- Okända konstruktioner är förmodligen ogrammatiska
- (”Förmodligen” eftersom korpus alltid är för liten)

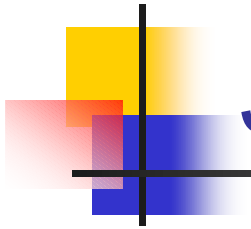

Jämför språknormen

Problem:

- Hur kan man representera normen som ges av korpus?

Kompromiss:

- Titta endast på lokal information

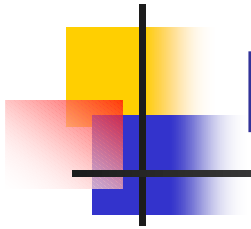

Lokal information

Lokal information: *n*-gram

- Se indatat som en ström av element
- *n* på varandra följande element bildar ett *n*-gram

Exempel:

- Ord (tokens): Den svarta katten satt på det lilla bordet.
- Taggar: **(dt.utr.sin.def) (jj.pos.utr/neu.sin.def.nom) (nn.utr.sin.def.nom) (vb.prt.akt) (pp) (dt.neu.sin.def) (jj.pos.utr/neu.sin.def.nom) (nn.neu.sin.def.nom) (mad)**

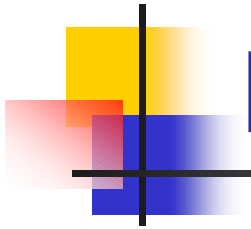

Lokal information

Informationssamling:

- Man vill behålla så mycket information som möjligt, dvs helst *n*-gram av ord
- Dock har man otillräcklig storlek på korpus för detta

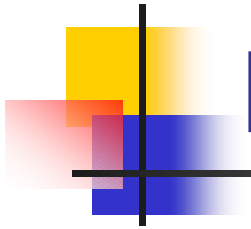

Lokal information

Informationssamling:

- Man använder *n*-gram av taggar
- Bibehåller ingen semantik (innebörd)
- Bibehåller syntax (struktur)

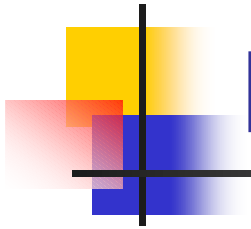

Lokal information

Vår taggуppsättning:

- 149 taggar

Exempel:

- Kattens **(nn.utr.sin.def.gen)**
- Äpplen **(nn.neu.plu.ind.nom)**
- 25 substantiv, 26 verb, 15 adjektiv, 4 adverb osv.

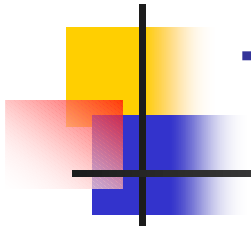

Trigram av taggar

n-gram av taggar med befintligt korpus:

- För litet *n* ger för lite men säker information (*n* = 1, 2)
- För stort *n* ger för gles och därför osäker information (*n* >= 4)
- Vi använder *n* = 3, dvs **trigram** av taggar

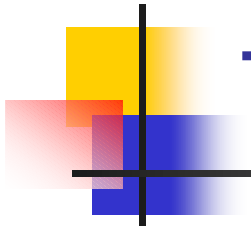

Trigram av taggar

Befintliga korpusar:

- Stockholm-Umeå korpus (SUC): 1M ord och 95000 unika trigram (ger 2.9% av 149^3)
- Parole: 22M ord och 261000 unika trigram (ger 7.9% av 149^3)

Observation:

- Antalet unika trigram ökar med storleken på korpus

En första statistisk grammatikgranskare

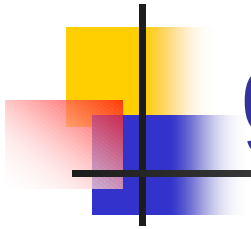

Algoritm:

För varje position *i* i indataströmmen

Om frekvensen för ($t_{i-1}\ t_i\ t_{i+1}$) är låg

Rapportera fel till användaren

Rapportera inget fel

En första statistisk grammatikgranskare

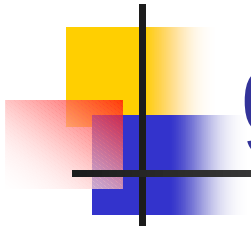

Tidigare observerat:

- Antalet unika trigram ökar med storleken på korpus

Konsekvens:

- Trigramfrekvensen på en grammatiskt korrekt konstruktion kan vara noll
- Korpus är aldrig tillräckligt stor
- Otillräckligt storlek ger glesa data

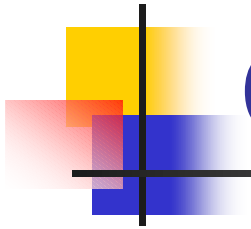

Glesa data

Tidigare observerat:

- Vi behåller inte innebörd, bara syntax

Idé:

- Byt ut ovanliga taggar mot vanligare med liknande betydelse.

Glesa data

Exempel:

- ”Det är varje chefs uppgift att…”
- ”Det är varje” är taggad **(pn.neu.sin.def.sub/obj, vb.prs.akt.kop, dt.utr/neu.sin.ind)** och har frekvens noll
- Möjlig orsak: av 1M ord i korpus har endast 709 fått taggen **(dt.utr/neu.sin.ind)**

Glesa data

Vi byter ut ovanliga konstruktioner:

- ”Det är varje chefs uppgift att…”

byts mot

- ”Det är en chefs uppgift att…”
- ”Det är en” är taggad **(pn.neu.sin.def.sub/obj, vb.prs.akt.kop, dt.utr.sin.ind)** och har frekvens 231
- **(dt.utr.sin.ind)** har frekvens 19112, **(dt.utr/neu.sin.ind)** hade frekvens 709

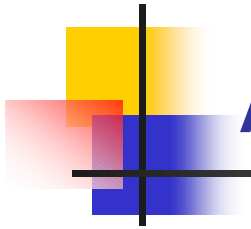

Avstånd mellan taggar

Vid byte av tagg:

- Alla taggar passar inte att ersätta alla andra
- Vissa taggar passar, men olika bra
- Vi önskar ett straff för byten

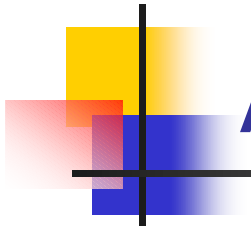

Avstånd mellan taggar

Att ta hänsyn till:

- Manuellt arbete med att skapa byteslistan för varje tagguppsättning och språk
- Svårt att uppskatta avstånd

Förslag:

- Bygg statistisk information för avståndet mellan två taggar

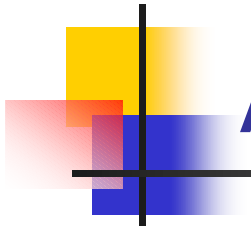

Avstånd mellan taggar

Översikt:

- Avståndsmatrisen är baserad på trigram av taggar
- Givet en kontext, byt ut taggen mot dess representant
- Skillnad i trigramfrekvens pga bytet

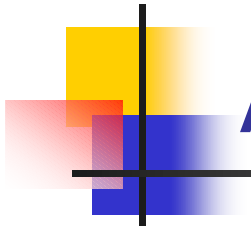

Avstånd mellan taggar

Hjälpfunktion:

- u(c_v t c_h) = freq(c_v t c_h) / freq(t)
- Normerar trigramfrekvensen

Exempel:

- **(dt.utr.sin.ind)** har frekvens 19112
- **(dt.utr/neu.sin.ind)** hade frekvens 709
- Första determineraren borde ha trigramfrekvenser i snitt 19112/709=27.0 gånger högre än den andra
- Frekvensjämförelse utan normering orättvis

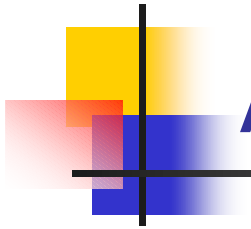

Avstånd mellan taggar

Kontextberoende taggavstånd:

- Givet: vänsterkontext c_v och högerkontext c_h
- Avstånd givet kontext:

$$\text{dist}_{c_v c_h}(t_1\ t_2) = ?\ |u(c_v\ t_1\ c_h) - u(c_v\ t_2\ c_h)|$$

Avstånd mellan taggar

Taggavstånd:

- Betrakta samtliga vänsterkontexter c_v och högerkontexter c_h (dvs 149^2 st)
- Avstånd mellan två taggar:

$$\text{dist}(t_1\ t_2) = ?\ \text{dist}_{c_v c_h}(t_1\ t_2)$$

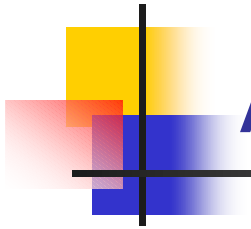

Avstånd mellan taggar

Utnyttja data maximalt:

- Vi beräknade avstånd för (c_v t c_h)
- Vi beräknar även avstånd för (t c_1 c_2) och (c_1 c_2 t) på samma sätt

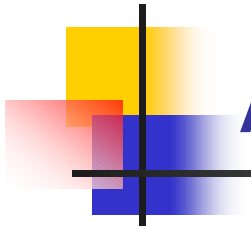

Avstånd mellan taggar

Utnyttja data maximalt:

- Vi får $3 \cdot 149^2 = 66000$ möjliga observationer
- Av dessa är i genomsnitt $3 \cdot 149^2 \cdot 0.029 = 1912$ nollskilda

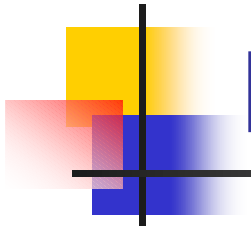

Bytesmatris

Exempel ur bytesmatrisen (SUC):

0	**nn.neu.sin.def.nom**	**nn.neu.sin.def.nom**
1.14	**nn.neu.sin.def.nom**	**nn.utr.sin.def.nom**
2.01	**nn.neu.sin.def.nom**	**nn.utr.plu.def.nom**
2.13	**nn.neu.sin.def.nom**	**nn.neu.plu.def.nom**

Mannen såg huset.

Mannen såg bilen.

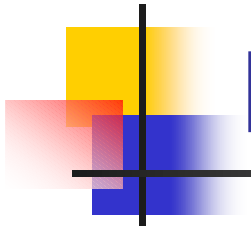

Bytesmatris

Exempel ur bytesmatrisen:

```
0      vb.prt.akt.mod     vb.prt.akt.mod
1.96   vb.prt.akt.mod     vb.prs.akt.mod
3.22   vb.prt.akt.mod     vb.prt.akt____
3.28   vb.prt.akt.mod     vb.prs.akt____
```

Mannen var glad.

Mannen är glad.

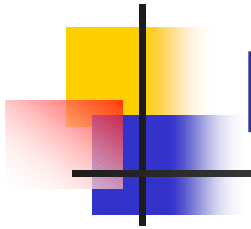

Bytesmatris

Exempel ur bytesmatrisen:

0	dt.utr/neu.plu.def	dt.utr/neu.plu.def
3.38	dt.utr/neu.plu.def	dt.utr/neu.plu.ind/def
3.47	dt.utr/neu.plu.def	ps.utr/neu.plu.def
3.57	dt.utr/neu.plu.def	jj.pos.utr/neu.plu.ind.nom

Mannen hälsar på de anställda.

Mannen hälsar på våra anställda.

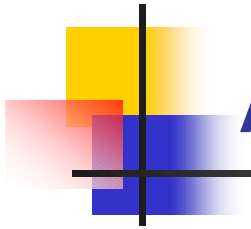

Automatisering

Automatisering av bytet mellan taggar:

- Givet: en tagg *t* och en representant *r*
- Vi slår upp bytet i bytesmatrisen och finner straffet *d*
- Överför till ”sannolikhet” med funktion g(x) : R → [0,1], typiskt g(x) = 1/(1+x)

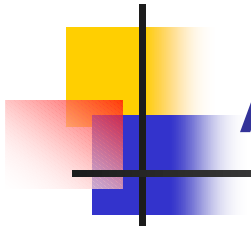

Automatisering

Automatisering av bytet mellan taggar:

- Vi har ett ovanligt trigram (t_1 t_2 t_3)
- t_1 bytes bäst mot r_{11} r_{12} r_{13} ... r_{1m}
- t_2 bytes bäst mot r_{21} r_{22} r_{23} ... r_{2m}
- t_3 bytes bäst mot r_{31} r_{32} r_{33} ... r_{3m}

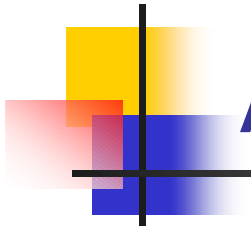

Automatisering

Byten och straff för individuella taggar:

- Antag att t_1 byts mot r_{1i}
- Bytet medför ett straff $d_{1i} = \text{dist}(t_1\, r_{1i})$
- Samma för t_2 och t_3 med representanter r_{2j} och r_{3k} (ger straff d_{2j} resp d_{3k})

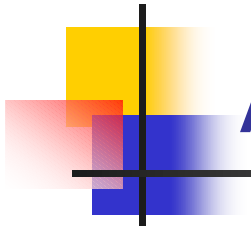

Automatisering

Byten av trigram:

- Antag att (t_1 t_2 t_3) byts mot (r_{1i} r_{2j} r_{3k})
- Ny trigramfrekvens f_{ijk}
- Denna frekvens är för hög utan hänsyn till bytesstraff
- Inför straff: $f'_{ijk} = f_{ijk} \cdot g(d_{1i}) \cdot g(d_{2j}) \cdot g(d_{3k})$

Automatisering

Undersök samtliga representantkombinationer:

- Slå upp frekvensen för (r_{11} r_{21} r_{31})
- Slå upp frekvensen för (r_{12} r_{21} r_{31})
- Slå upp frekvensen för (r_{13} r_{21} r_{31})

  ... ...
- Slå upp frekvensen för (r_{1m} r_{21} r_{31})
- Slå upp frekvensen för (r_{11} r_{22} r_{31})
- Slå upp frekvensen för (r_{12} r_{22} r_{31})

  ... ...
- Slå upp frekvensen för (r_{1m} r_{22} r_{31})

  ... ...
- Slå upp frekvensen för (r_{1m} r_{2m} r_{3m})

Totalt m^3 st

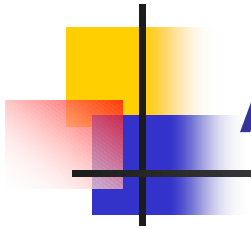

Automatisering

Byten av trigram:

- Beräkna f'_{ijk} för alla *i*, *j* och *k*
- Väg ihop de viktade frekvenserna
- Förslag: *sum* eller *max*

Modifierad statistisk grammatikgranskare

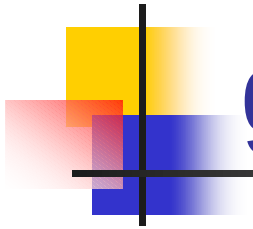

Algoritm:

För varje position *i* i indataströmmen

Om viktade frekv för ($t_{i-1}\ t_i\ t_{i+1}$) är låg

Rapportera fel till användaren

Rapportera inget fel

Modifierad statistisk grammatikgranskare

Viktad frekvens (med *sum*):

sum ← 0
För varje *i* ← 1,2,...,m
    För varje *j* ← 1,2,...,m
        För varje *k* ← 1,2,...,m
            $f \leftarrow \text{frekv}(r_{1i}\ r_{2j}\ r_{3k})$
            $p \leftarrow g(d_{1i}) \cdot g(d_{2j}) \cdot g(d_{3k})$
            $sum \leftarrow sum + f \cdot p$
Returnera *sum*

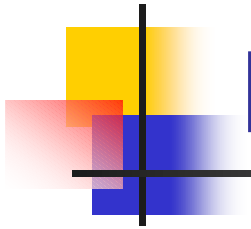

Resultat

Kort om resultaten:

- Hittar ovanliga grammatiska konstruktioner
- Ofta konstruktioner som avviker från normen
- Prestanda kan förbättras väsentligt med hjälp av fraser och satsgränser (framtida föredrag)

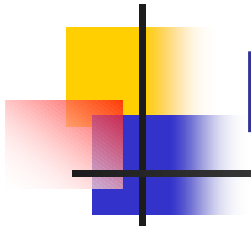

Referenser

Artikel:

- Bigert 2002, ”POS Tag Distance Metrics and Unsupervised Error Detection”
- Finns att hitta på:
  `http://www.nada.kth.se/~johnny`